Integrarea școlară a unui copil cu sindrom Asperger

Badea Ileana Camelia – Liceul Tehnologic ”Ion Mincu” Vaslui

La începutul unui an școlar, după 22 de ani de experiență la catedră în predarea fizicii la nivel liceal, am avut parte de o surpriză care, trebuie să recunosc, m-a luat prin surprindere. Într-una din clasele noi din încadrarea acelui an, am descoperit un elev complet diferit de ceilalți. În prima oră de curs, în timpul dialogului cu clasa, am fost surprinsă de intervenția lui, care nu numai că nu avea nicio legătură cu subiectul, dar era un anunț referitor la necesitățile fiziologice pe care le resimte. Deși am înțeles imediat că sunt probleme grave de sănătate, am reacționat sub primul impuls și i-am făcut observație, urmărind cu atenție reacția clasei. Ceilalți elevi nu păreau surprinși și dând dovadă de maturitate, m-au anunțat că este bolnav și că-mi sugerează să-l ignor, pentru că sunt ticuri verbale și că nu ar avea neapărat trebuințele pe care le reclamă. Intervențiile s-au repetat pe parcursul orei cu diverse anunțuri și de fiecare dată părea că nu aude observațiile pe care mă încăpățânam să le fac. Surprindeam elevii din clasă că mă privesc curioși să-mi vadă reacția și încearcă să-mi creeze impresia că nu-l aud și că nu sunt deranjați de acesta.

Revoltată de numeroasele întreruperi, la finalul orei m-am adresat directorului, convinsă fiind că un astfel de elev nu poate fi cuprins în învățământul de masă. Am aflat atunci că și ceilalți profesori din încadrarea clasei și-au manifestat nemulțumirea și că a fost convocată o ședință la care să participe și părinții elevului. La întâlnirea programată, am descoperit doi părinți conștienți de problemele fiului lor dar hotărâți să ne convingă să îi acordăm șansa de a-l integra între copii normali. Erau extrem de optimiști că unicul lor fiu se va acomoda și că va face față cerințelor școlii. Am aflat că este diagnosticat cu sindromul Asperger, deficiență din spectrul autismului și că până la finalizarea școlii gimnaziale a beneficiat de profesor de sprijin. În lipsa unei școli speciale în regiune pentru copiii cu astfel de afecțiuni, refuzul nostru de a-l școlariza însemna condamnarea acestuia la izolare socială. Dacă la începutul ședinței eram hotărâtă să îi conving să îl înscrie într-o școală specială, am plecat cu dorința de a face tot ceea ce îmi stă în putință să îl ajut.

M-am documentat pe Internet despre sindromul Asperger. Aflând cum se manifestă această afecțiune, am simțit nevoia de a-l cunoaște în mediul lui, pentru a-l determina să vadă în mine o persoană apropiată, motiv pentru care am propus familiei să-mi faciliteze câteva întâlniri cu el, la domiciliu. M-am dus la acele vizite extrem de curioasă să descopăr cât mai multe despre el dar temătoare în același timp să nu-l dezamăgesc prin faptul că îi răpesc din timpul liber. Am observat cu mare atenție modul în care comunică părinții cu el și cum procedează atunci când doresc să îndeplinească o sarcină. Am aflat ce plăceri are și care sunt subiectele de discuție preferate. Am constatat că are o concentrare mare pe subiectele favorite pe care dorea să le discute în detaliu. Uneori repeta în mod stereotip cuvinte sau fraze. Am observat că evită să mă privească în ochi atunci când dialogăm și că are expresii faciale și posturi ale corpului aparte. Am înțeles că nu poate lua notițe în timpul orelor și că folosește pentru învățare notițe de la colegi din clasă. Cu o memorie mecanică excelentă, înțelegea destul de puțin ceea ce învăța, fapt ce făcea imposibilă aplicarea conținuturilor învățate în diferite contexte și rezolvarea de probleme. Scrisul era foarte lent, dezordonat dar foarte corect.

Inițial clasa în care era înscris fusese repartizată într-o sală cu suprafața mică, situată la etajul unei clădiri, cu numeroase alte clase în vecinătate. În astfel de condiții, pauzele sunt gălăgioase și cu agitație mare. Prima măsură întreprinsă de școală a fost de a muta clasa într-o încăpere spațioasă, situată la parterul unei clădiri cu număr mic de săli de clasă, pentru a asigura liniște și intimitate. În urma consultării familiei, diriginta l-a repartizat în prima bancă, pentru a nu-i distrage atenția ceea ce fac ceilalți colegi de clasă. O elevă s-a oferit să-i acorde sprijin atunci când are nevoie, devenindu-i atât colegă de bancă cât și persoană însoțitoare atunci când, din diverse motive, erau nevoiți să circule prin școală. Erau nedespărțiți și au rămas așa până la finalizarea studiilor liceale. Colegii de clasă nu numai că l-au acceptat, dar au manifestat o grijă asemănătoare cu cea părintească, tratându-l ca și când ar fi mult mai mic. Faptul că școala îi conferea o stare de bine s-a demonstrat atunci când l-a nemulțumit hotărârea mamei de a nu-l trimite la cursuri, în sezonul rece, în condițiile unei răceli puternice. A rămas acasă împotriva voinței lui, nerăbdător să se întoarcă la colegi.

După câteva săptămâni comportamentul a devenit normal, în sensul că nu mai avea intervenții inoportune în timpul orelor și răspundea doar atunci când era solicitat. Pe măsură ce se acumula materie, constatam că reține tot ceea ce era prezentat la ore. Au existat momente când scotea clasa din impas,

reamintindu-şi conţinuturi predate de ceva timp, pe care alţii din clasă nu şi le aminteau. Mama m-a avertizat că funcţionează mult mai bine memoria de lungă durată, aşa încât evitam să-i solicit conţinuturi însuşite recent.

Fizica fiind o disciplină experimentală au intervenit şi orele de laborator. Ştiam că este neîndemânatic şi că mişcările lui sunt necoordonate. Nu ştiam ce voi face cu el într-o astfel de oră, motiv pentru care am solicitat sprijinul familiei. Soluţia propusă a constat în participarea mamei la prima activitate practică pentru a-l ajuta să-şi îndeplinească sarcinile. La următoarele lucrări de laborator, activităţi care se desfăşoară pe grupe, colegii de echipă au propus să-i repartizeze sarcina de a prezenta teoria lucrării, scutind astfel mama de a mai participa la aceste activităţi.

Evaluarea scrisă a necesitat o tratare diferenţiată deoarece necesita condiţii speciale. Înaintea evaluării mama lua cunoştinţă cu planul de recapitulare, accentul fiind pus pe enunţuri de legi, principii, teoreme, definiţii de mărimi fizice, unităţi de măsură, fenomene şi formule. Activitatea se desfăşura individual, într-o încăpere izolată din şcoală, în prezenţa mamei. Cerinţele i se prezentau verbal, pe rând, răspunsul îl dădea oral apoi îl scria după dictare, capacitatea lui de concentrare fiind insuficientă pentru a-i permite să răspundă cerinţei şi să scrie în acelaşi timp. Excepţie făceau formulele pe care le putea reproduce direct în scris. Am evitat să folosesc evaluări orale, optând pentru cele în scris deoarece am considerat că acestea se pot desfăşura în condiţii care corespund mai bine nevoilor lui. La fiecare testare constatam o îmbunătăţire a scrisului atât din punct de vedere al lizibilităţii cât şi al vitezei.

În perioada evaluărilor semestriale, calificarea clasei în care era înscris avea posibilitatea de a alege disciplina la care să susţină una dintre teze dintr-un grup de trei discipline, în care era cuprinsă şi fizica. Am aflat că opţiunea lui este pentru disciplina mea. A rămas consecvent în alegerea obiectului pentru susţinerea tezei până la finalizarea studiului acestuia. Adeptă a stilului democratic în sala de clasă, îi încurajez pe elevii mei să-şi exprime orice nemulţumire şi să facă propuneri pentru îmbunătăţirea procesului didactic. Astfel, era inevitabil să nu fiu întrebată, cu ton de reproş, de unul dintre elevi de ce un coleg de-al său este evaluat în absenţa celorlalţi colegi de clasă. I-am răspuns invitându-l să participe, în calitate de martor, la următoarea probă de evaluare scrisă. Avertizat în prealabil că trebuie asigurată liniştea, a asistat atent şi răbdător pe toată durata rezolvării testului. La final s-a arătat satisfăcut de ceea ce a constatat şi i-a strâns mâna colegului său în semn de apreciere. Din păcate, gestul nu a avut nicio semnificaţie pentru elevul în cauză, dar pe mine m-a impresionat profund.

În ciclul superior al liceului nu l-am mai avut elev întrucât fizica nu este cuprinsă în planul de învăţământ la calificarea la care era înscris. I-am urmărit însă traseul şcolar şi am constatat că a finalizat atât cu certificat de calificare cât şi cu diplomă de bacalaureat. Examenul final l-a susţinut, cu aprobare obţinută la solicitarea familiei, în condiţii speciale, asemănătoare celor în care am desfăşurat evaluările. Ulterior, s-a înscris şi a absolvit şi o formă de învăţământ universitar.

În lipsa unei unităţi şcolare care să ajute în mod deosebit copiii cu sindrom Asperger, experienţa acumulată de instituţie pe perioada şcolarizării acestui elev, demonstrează că este posibilă integrarea lor într-o şcoală normală. Succesul şcolar este însă condiţionat de implicarea activă, permanentă şi eficientă atât a profesorilor cât şi a familiei şi a celorlalţi elevi, factori care trebuie să fie conştienţi că aceşti copii au nevoie de sprijin, răbdare şi înţelegere pe cât de mult posibil. După părerea mea, rolul principal îi revine familiei care trebuie să dea dovadă de perseverenţă, flexibilitate, creativitate şi dorinţă permanentă de a învăţa. Părinţii trebuie să fie încrezători în faptul că oamenii diagnosticaţi cu sindromul Asperger pot duce o viaţă relativ normală în multe aspecte şi că această boală nu trebuie să le împiedice copilul să aibă parte de educaţie şi să desfăşoare activităţi profesionale sau sociale obişnuite.